

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PRIMÁRNÍ PEDAGOGIKY

SCÉNÁŘ

CO VYPRÁVĚLA STARÁ SKŘÍŇ

Dramatická výchova směrem k divadelnímu tvaru 1

Vypracoval : Jan Mutl

Havlíčkův Brod, 28.12.2009

Co vyprávěla stará skříň

U nejdelší stěny pokoje stála stará skříň. Byla nádherně vyřezávaná a vykládaná, vskutku krásná práce neznámého tovaryše, který ji kdysi, před dávnými časy, zhotovil jako své mistrovské dílo.

Již dvě stě let stála skříň v tomto domě a byla ceněna jako drahocenný kus nábytku. Lidé se rodili i umírali, avšak skříň zůstávala stále stejně krásná a v jejích velkých zásuvkách vonělo sněhobílé plátno.

Když vládlo v domě štěstí a láska, zářila i stará skříň. Jakmile ji někdo otevřel, tu zazpívaly její dveře veselým a jasným tónem. Když však byl dům plný zlých myšlenek, hněvu, nepřízně a nenávisti, pak i stará skříň byla potemnělá. Tehdy se její velké dveře otevíraly s hlasitým zaskřipěním, které zřetelně říkalo: „Nechte mne na pokoji, vy oškliví lidé!“

I skříň měla v sobě život a jednoho dne to dala zřetelně najevo.

Do domu se nastěhovala mladá paní a s ní vešlo štěstí a radost. Stará skříň byla pečlivě očištěna a vyleštěna, vyřezávání a ozdoby se jen leskly. Její dveře častokrát za den zpívaly jásavou píseň, neboť do jejího velkého těla bylo narovnáno nové prádlo.

Byla-li mladá paní sama doma, zdržovala se téměř vždy v pokoji, v němž byla umístěna tato skříň.

Sem do tohoto pokoje si také odstěhovala šicí stůl i velkou lenošku a zde šila maličké, něžné dětské prádlo. Byl deštivý den a mladá žena, skloněná nad prací, si trochu zdřímla, když vtom ji probudil zpěvný tón staré skříně. Udivena pohlédla ke skříně a náhle slyšela, jak starý hlas zřetelně praví: „Ráda bych ti poděkovala za to, že mě máš v takové úctě. Tak čistě jako teď, nebyla jsem vyleštěna dosud nikdy. Zdá se mi, jako by se i moje jizvy vyhlazovaly. U tebe je tak příjemně, že všechno blažeností zrovna pookřívá. To proto, že šíříš kolem sebe jen dobré myšlenky.“

„A hleďte, copak ty umíš mluvit lidskou řečí?“ ozvala se překvapeně mladá žena. „Nevěděla jsem, že nábytek také žije!“

„Ovšem, zejména byl-li vytvořen s takovou láskou a v takové nouzi jako já!“ pravila skříň. „Chceš-li mne poslouchat, povím ti svůj příběh.“

Když jsem se probudila k životu, stála jsem v dílně velkého mistra. Mladý, bystrý pomocník pracoval na mně s neúnavnou pílí. Vynaložil na mé zdokonalení všechn svůj um a dovednost, jakých byl schopen. Pracoval s velkou láskou, protože věděl, že podaří-li se mu dílo, stane se mistrem a bude si smět přivést domů nevěstu. Proto jsem byla tak krásná, neboť jsem se zrodila z čistých toužebných myšlenek a přání. Nevěsta byla mistrovou dcerou a mladí lidé se již těšili na společnou cestu životem, neboť jsem měla býti již brzy hotova. Také já jsem se radovala z jejich tichého štěstí a viděla jsem, jak kolem mého tvůrce, mladého tovaryše Jana, krouží jen radostné myšlenky, jako kolem tebe.

Abys mi rozuměla – já totiž mohu vidět myšlenky, které chovají v sobě život a mají svoji formu.

Ach, lidé, lidé, kdybyste to věděli a mohli je také vidět! Znala jsem kdysi starou paní, která směla vidět myšlenky lidí a ta, zošklivena jimi, úplně onemocněla. Ta paní viděla všechnu lidskou špatnost. Ale lidé, jací už jsou, říkali o ní, že je pomatená, a nedbali jejích slov. Žila zde v domě osaměle a často si se mnou povídala. Ale promiň, je-li někdo tak stár jako já, snadno

odbočí a zapovídá se... Chci ti přece vyprávět o Janovi. Kde jsem to přestala? Aha, už vím.

Kolem tovaryše Jana jsem vídala vznášeti se veselé bytosti a lehké, světlé postavy. Někdy, když byl skutečně zoufalý a nic se mu nedařilo, ať se namáhal, jak chtěl, vzpomněl si na Bětušku, svou nevěstu. Hned se objevily světlé řetězy z růží a práce mu šla opět lépe od ruky. Všechno běželo svými drahami. Až jednoho dne přišel k nám pomocník Ota. Jak jsem slyšela vyprávět, pracoval u mistra již dříve. Avšak současně s ním vploužil se do dílny temný mrak.

Jakmile mě spatřil, usadil se mu na zádech šedivý, ošklivý červ. Byla to závist! Červ vystrkoval ihned svou ošklivou hlavu a natahoval ji směrem k Janovi. Kolem něj však bylo tolik světla, že ho nemohl zasáhnout. V tom okamžiku vstoupila do dílny také Bětuška a něžně se s Janem pozdravila. Úžasem jsem otevírala oči na ošklivého zeleného hada nenávisti, který se pověsil Otovi na krk a stále více rostl a mohutněl.

Také Ota si přál získati Bětušku za ženu a teď viděl, že tato zadala své srdce jinému. I v následujících dnech a týdnech jsem viděla, že se na Otu věší stále více ošklivých zvířat. Ze zeleného hada vyrostl mezitím velký drak. Ota byl úplně obetskán zlými myšlenkami. Ačkoliv tyto myšlenky nemohly zasáhnout mého dobrého Jana, přece jen trvalá blízkost zla, které mu kladlo do cesty tolik překážek, vzala mu veškerou radost. V práci na mně pokračoval, ale již si neprozpěvoval jako dříve, ba zdálo se, že i smát se už zapomněl. Jak jinak tomu bylo do doby, než přišel Ota!

Leč přece jsem se dočkala dne, kdy v plném lesku a nádheře stála jsem v dílně dokončena. Všichni se mi obdivovali a mladá dvojice si mne prohlížela s blaženou radostí. Druhý den jsem měla být ukázána mistrům z města a téhož dne měl býti také Jan prohlášen mistrem.

V noci, právě když jsem začínala dřímat, vrzly dveře dílny a tovaryš Ota vstoupil neslyšně dovnitř. Příkladl se ke mně a já jsem se tak ulekla, že se mi až zatajil dech. Jeho blízkost mě tísnila, protože byl celý ověšen zlými myšlenkami. Tyto myšlenky odletovaly a opět se k němu vracely daleko mohutnější a ošklivější.

Viš, s myšlenkami je to vždy tak! Přerušila skříň vypravování. „Odletí od tebe, aby si hledaly stejnorodé druhy. Proto se k tobě pak vrací posílené, ty máš dvojnásobnou radost a tvé okolí je stále světlejší a hezčí. Ovšem také ke špatným lidem vrací se všechny jejich zlé myšlenky mnohonásobně zesílené. Ale poslouchej dále:

Ota popadl sekeru a zasekl ji do mne tak prudce, že mé krásné vyřezávání bylo nadobro zničeno a já vykřikla hněvem a bolestí. Pak se ošklivě zasmál a odcházel pryč.

Ráno přišel Jan. Když uviděl, jak jsem zničena, hořce zaplakal. Za chvíli přišli mistři a já viděla jejich myšlenky. Někteří měli radost z toho, že Janova práce je zkažena, protože mu ji záviděli. Ale většinou cítili soustrast s mladými lidmi a byli rozhořčeni nad hanebným činem.

Prohlásili Jana mistrem pod podmínkou, že mne opraví, jak nejlépe to bude možné. Nemohu ti ani vylíčit tu radost v domě, když mistři odešli! Všichni byli šťastni a veselí. Oné noci Ota zmizel, neznámo kam. Jan mne opravil a teprve potom jsem se stala velmi obdivovaným mistrovským dílem a sloužila šťastným manželům po celý jejich dlouhý život.“

Mladá žena bez dechu naslouchala. „Milá, dobrá, stará skříni!“ pravila posléze. „Co všechno jsi prožila! Musíš mi vyprávět ještě mnohem více! Nedověděla jsi se, co se stalo s Otou?“

„Neptej se mne,“ pravila skříň. „Je to smutná historie! Všechno zlo se k němu vrátilo.“

„A u mne?“ ptala se mladá paní, „vidíš u mne skutečně jen dobré myšlenky?“

„Vidím kolem tebe poletovat maličkou světlou dušičku,“ pravila stará skříň a zapraskla ve všech spárech. „Brzy zavítá do tohoto domu nová radost!“

Scénář na motivy pohádky „Co vyprávěla stará skříň“ od Marie Halseband z knihy Pohádky pro malé i velké.

Postavy:

Stará skříň – milá, dobrá, hodná, vědoucí, znalá lidských charakterů, jasnovidná, přející a radostná.

Mladá paní – hodná žena čekající miminko, pokorná a skromná

Tovaryš Jan – hodný chlapec

Bětuška – sličná, milá dívka

Tovaryš Ota – zlý člověk

Mistr 1 (otec Bětušky) – dobrý člověk, přísný a spravedlivý

Mistr 2 – dobrý kamarád mistra 1

Mistr 3 – závistivý a nepřející

Světlá myšlenka 1 – zářící, krásná víla

Světlá myšlenka 2 – sličný jinoch ušlechtilých rysů

Anděl – ochránce lásky Jana a Bětušky, zářící bytost s křídly, moudrý rádce

Temná myšlenka 1 – hnusná, odporná vypadající jako slizký zelený had

Temná myšlenka 2 – ohavná, odpudivá ještě odpornější než myšlenka 1

Vypadající jako velký hrůzně vypadající drak

Démon – našeptávač špatných činů, sílí nenávistí a závistí tovaryše Oty

Úkoly:

1. Popsat pocity jednotlivých postav.
2. Práce s příběhem v příběhu.
3. Vysvětlení myšlenek jejich síly a zákona vzájemného působení.
4. Zkouška myšlenek. Zkusit si jak se cítím, když mám temné nenávistné, závistivé myšlenky a naopak, když pěstuji dobré, přející a radostné myšlenky.
5. Vyzkoušení si charakterů jednotlivých postav.
6. Diskuse o tom jaké je ponaučení z pohádky. Jakým způsobem dosáhnout šťastného života, jak pomoci Otovi, aby se napravil.

Vlastní scénář

1. dějství

Starý dům, avšak uvnitř čistý a příjemně zařízený.

Na scéně: Mladá paní a Stará skříň.

Mladá paní: To je krásná skříň. Musíme ji opravit, je už trochu stará, ale tak krásné dřevorezby jsem jaktěživ neviděla.

Stará skříň: Děkuji, že tato mladá žena přišla do tohoto domu.

Mladá paní: Musíme ji ještě natřít a naleštit.

Stará skříň: Vidím světlo zářit z jejího nitra.

Mladá paní: Konečně se mi splnil sen, nastěhovat se do nového domu vysoko v horách.

O několi měsíců později.

2. dějství

Starý dům, avšak uvnitř čistý a příjemně zařízený.

Na scéně: Mladá paní a Stará skříň.

Mladá paní (šije) : To tu je krásně. Je zvláštní jak mě pořád něco přitahuje k té starodávné skříni.

Stará skříň: „Ráda bych ti poděkovala za to, že mě máš v takové úctě. Tak čistě jako teď, nebyla jsem vyleštěna dosud nikdy. Zdá se mi, jako by se i moje jizvy vyhlazovaly. U tebe je tak příjemně, že všechno blažeností zrovna pookřívá. To proto, že šíříš kolem sebe jen dobré myšlenky.“

Mladá paní: A hleďme, copak ty umíš mluvit lidskou řečí? Nevěděla jsem, že nábytek také žije!

Stará skříň: Ovšem, zejména byl-li vytvořen s takovou láskou a v takové nouzi jako já! Chceš-li mne poslouchat, povím ti svůj příběh. Povím ti příběh, jež se odehrál před dávnými časy. Příběh, který vypráví o síle myšlenky, kterou chováme všichni ve svém srdci. Bylo jednou.

3. dějství

Dílna ač na první pohled se může zdát, že zde není uklizeno, přesto má každá věc své vlastní místo.

Na scéně: Tovaryš Jan a Bětuška.

Tovaryš Jan: Já mám takovou radost Bětuško. Má závěrečná práce se chýlí ke konci, stanu se mistrem a budu moci si tě vzít za ženu.

Bětuška: Janíčku můj zlatý, raduji se společně s tebou.

Tovaryš Jan: Když pracuji na té skříni, jako by mé ruce samy věděly co mají dělat. Věříš tomu! Inspirace sami přicházejí.

Bětuška: To je tím, že máš dobré srdce Janíčku.

Tovaryš Jan: Děkuji Bětuško. Miluji tě jako slunce miluje naší krásnou planetu.

Bětuška: Nechám tě pilně pracovat a půjdu prát Janíčku.

Tovaryš Jan: Zítra opět přijď.

4. dějství

Starý dům, avšak uvnitř čistý a příjemně zařízený.

Na scéně: Mladá paní a Stará skříň.

Stará skříň: Velikost myšlenky se rodí skrze sílu lidského chtění, proto je lidské myšlení tou nejdůležitější součástí života. A lidé to nevědí a nechtějí vědět a přitom by s tímto věděním dosáhli všeho.

Mladá žena: Myslíš úplně všeho co by si přáli? I těch zlých přání?

Stará skříň: Ach drahá, tolik zla lidské pokolení napáchalo. Pamatuj, že zlo přináší zlo, ani toto lidé nevědí a stále se zaplétají do sítě ze které nakonec

už ani nevidí cestu. Jen dobrá přání mají podporu a ty mohou dojít naplnění a přivedou k radosti původce, kdežto zlá přání přinesou zlo i samotnému původci, kdyby toto lidé věděli nepřáli by si zlo, ale jen dobro, neboť by to dělali i k vlastnímu dobru.

Mladá žena: Máš pravdu, kéž by si to lidé uvědomili.

5. dějství

Dílno. Uprostřed scény rozpracovaná skříň.

Na scéně: Světlá myšlenka 1 a 2, Temná myšlenka 1 a 2, Anděl, Tovaryš Jan a Tovaryš Ota.

Světlá myšlenka 1(našeptává Janovi): Drahá Jane pěstuj v sobě pokoru, skromnost, ušlechtilost, laskavé chování a lásku.

Světlá myšlenka 2(našeptává Janovi): Avšak buď přísný k sobě a pokud druzí zlo konají postav se věrně a s důvěrou za Pravdu.

Tovaryš Jan: Jak krásně se dnes cítím. Do zpěvu mi je a život zdá se mi pohádkový.

Anděl: Vidím, že temnota chce zničit tvé štěstí, avšak já jsem s tebou můj chráněnce.

Tovaryš Ota: Buď zdráv Jane, vidím, že ti jde práce od ruky. Nechej toho a pojď se se mnou napít. Musíš zapít příchod svého přítele.

Tovaryš Jan: Oto ty víš, že nepiji a svou práci mám rád. Vítám tě tu, ale omluv mě prosím.

Tovaryš Ota: To mi přeci nemůžeš udělat.

Tovaryš Jan: Odpusť.

Tovaryš Ota: Tedy příště ty pracovníčku.

Temná myšlenka 1 (našeptává Otovi): Měl bych překazit jeho štěstí. Vzal mi místo u mistra a dívku po které jsi toužil. Zaslouhuje si pomstu. Přijde si sem kdo ví odkud a vše co já jsem budoval překazí. Je potřeba ho nějak zničit, ale jak?

Temná myšlenka 2 (našeptává Otovi): Znič jeho dílo. Mistr uvidí, že je neschopný a vyhodí ho a na jeho místo nastoupíš ty Oto, ty jsi přeci mnohem lepší než Jan.

6. dějství

Odehrává se v dílně.

Na scéně Tovaryš Jan, Bětuška a Tovaryš Ota.

Tovaryš Jan: Dílo je hotovo Bětuško. Mám takovou radost, zítra mě možná prohlásí mistrem a začátkem jara by mohla být svatba.

Bětuška: Jsem tak šťastná. Miluji tě Jane.

Tovaryš Ota (pro sebe): No uvidíme večer drahý Jane. Uvidíme večer. Pochybují, že budeš prohlášen za mistra. A ty Bětuško budeš milovat mě, jen se neboj já ještě něco vymyslím jak tě získat.

7. dějství

Večer v dílně.

Na scéně: Tovaryš Ota a Démon.

Tovaryš Ota: Mám strach co když se na to přijde?

Démon: Neboj se srabe, nevzpomínáš si co všechno ti ten prachsprostý Jan učinil, kvůli němu nemáš nic a on všechno. Zaslouhuje si trest.

Tovaryš Ota: Máš pravdu. Zničím jeho dílo. Rozmlátím tu skříň na malé kousky. To se budou divit zítra mistři. To se budou divit.

Démon: Ano ano musíš ji celou zničit, aby už nikdy nešla opravit a celá Janova práce bude zničena.

Tovaryš Ota: Snad pak si pan Jan pochopí, že se mi nemá plést do cesty.

Tovaryš Ota (vezme sekyru do ruky a jde ke skříni): Tu máš a zasekne sekyru do skříně.

Anděl (v oslnivém světle se zjeví anděl Boží): Jak se opovažuješ ničit to co bylo postaveno ve věrné pracovitosti a službě.

Tovaryš Ota (si zakrývá oči a je vystrašený): Já já.

Anděl: Odejdi odtud a už se tu víckrát neukazuj. Odciň co jsi zde napáchal nebo tě postihne trest Boží.

Tovaryš Ota (utíká pryč): Odpusť. Odpusť.

8. dějství

Ráno v dílně.

Na scéně: Tovaryš Jan, Bětuška, Mistr 1, Mistr 2 a Mistr 3.

Tovaryš Jan: Co se to stalo? Sekyra zaseknutá ve skříni.

Bětuška: To je hrozné, kdo to mohl udělat.

Mistr 1: Kde je tovaryš Ota.

Mistr 2: Viděl jsem ho ráno jak prchá z města.

Mistr 1: Já to věděl. Kdybych ho tu měl, přetrhnul bych ho jak hada.

Mistr 3 (pro sebe): To je dobře, alespoň toho šikulu nebudeme muset prohlásit mistrem. Jen ať nás je málo. Čím míň nás je tím víc peněz můžu utržit. (pro ostatní): To je hrozné jak mohl ten ubožák. Ale v tom případě nemůžeme Jana prohlásit mistrem.

Mistr 2: Proč ne. Sekyra zasáhla jen malou část, tu Jan brzy opraví. Navrhuji prohlásit Jana mistrem s tím závazkem, že skříň opraví.

Mistr 1: Ano moudré řešení.

Mistr 3 (pro sebe): Ach jo. To mi scházelo, ale což dva proti jednomu s tím nic nenadělám a otec Bětušky se proti svému budoucímu zeti těžko postaví. (pro ostatní): Dobrá, dobrá. Souhlasím.

Mistr 2: Tímto tě Jane prohlašujeme za mistra ve stavu tesařském.

Bětuška: Jupí, jupí. Bude svatba veliká.

9. dějství

Ve starém domě.

Na scéně: Stará skříň a Mladá paní.

Stará skříň: A jak Bětuška předpověděla tak se i stalo. Byla to největší svatba, kterou městečko zažilo, všichni se veselili po tři dny. Jan s Bětuškou prožili krásný život, měli spolu pět dětí a všechny vychovaly v dobré lidi. Nejstarší syn se stal potulným knězem, kterého církev prohlásila za kacíře a upálila, první dcera se stala dobrou matkou, druhorozený syn se stal ranhojičem, druhá dcera se stala kněžkou a nejmladší syn učitelem.

Mladá paní: A co se stalo s Otou?

Stará skříň: Nezměnil se a tak se vyplnila andělova slova. Zbláznil se a skončil v ústavu pro choromyslné.

Mladá paní: A co u mě? Vidíš u mě opravdu jen čisté myšlenky?

Stará skříň: Vidím kolem tebe poletovat maličkou světlou dušičku. Brzy zavítá do tohoto domu nová radost!